

in turizem. Poleg postavitve spomenika bi izpeljali tudi več kulturnih prireditev za razširitev takšnega delovanja, kot ga je nakazal že Aljaž.

Odbor je organiziral tudi okroglo mizo, ker so se pri nekaterih občanih pojavili pomisleki glede na predvideno lokacijo tega spomenika. Kipar, ki pozna delovanje Jakoba Aljaža iz zapisov v Planinskih vestnikih in iz knjig, si je po ogledu krajev, kjer je živel in deloval Aljaž, zamislil, da bi postavili spomenik nad magistralno cesto Jesenice—Kranjska gora in zahodno od ceste Dovje—Mojstrana. Aljaž je bil kot nemirni ustvarjalec vedno v gibanju, vedno na neki poti, predvsem od takratnega doma na Dovjem proti goram.

Zato je po mnenju odbora povsem primerna lokacija, ki jo je predlagal kipar, ker tudi menimo, da Jakob Aljaž s svojim delovanjem v teh krajih v Gornjesavski dolini, predvsem pa v Vratih in v Triglavskem pogorju, ne pripada izključno le eni ali drugi vasi, pač pa je bil tako velika osebnost, da je pomemben tudi za širšo domovino.

Kipar je že izdelal osnutek kipa in ga pokazal krajanom Dovjega in Mojstrane.

Odbor zbira finančna sredstva na žiro račun pri PD Dovje-Mojstrana št. 51530-621-37-05-1610112-13001/13 pri Ljubljanski banki, TBG, PE Jesenice. Na ta račun lahko vsakdo nakaže prostovoljni prispevek.

100-LETNICA PRIHODA JAKOBA ALJAŽA V DOVJE IN POD TRIGLAV

ZBIRKA ZA SPOMINSKO SOBO

IVAN JENKO

V kroniki župnije Dovje je zapisano, da je konec meseca avgusta 1889. leta nastopil svojo novo župnijsko službo g. župnik Aljaž. Enainštirideset let pa je minilo 3. maja letos, ko je ugasnilo njegovo življenje v sobi dovškega župnišča: pretrgala se je življenjska pot zavednega Slovence in rodoljuba Jakoba Aljaža. Bil je velik, zavzet in vztrajen borec za slovensko podobo našega očaka Triglava, ki je že od nekdaj naš narodni simbol. Bil pa ni samo zaslužen planinec, pobudnik in graditelj triglavskih planinskih objektov, pač pa tudi velik kulturnik, glasbenik, šolnik, dober organizator in duhovni vodja.

V muzejski zbirki na Dovjem je videti vabilo na pevski koncert v šoli na Dovjem, ki je bil 19. 2. 1919. leta pod vodstvom Jakoba Aljaža in v prid revnim učencem. Koncert je izvedel pevski zbor Dovje, ki ga je organiziral (ustanovil) in vodil Aljaž sam.

Poglejmo Aljaževa dela, kot jih sam navaja v dopisu št. 82 z dne 5. 5. 1919. navedenem na Knezoškofijski ordinariatu v Ljubljani, ko v njem sporoča, da namerava postaviti kulturni oziroma narodni dom na Dovjem. Tako hoče ta svoj velik podvig utemeljiti s svojimi dotedanjimi deli in zato navaja:

1. Triglavski stolp;
2. Staničevo zavetišče, v skalo vsekano (10 metrov pod špico Triglava);
3. Aljažev dom v Vratih — trojni:
 - a) mali (Aljaževa koča; op. p.);
 - b) srednji (katerega je plaz vzel);
 - c) veliki Aljažev dom — hotel v Vratih, ki se rentira;
4. dr. Šlajmerjeva vila v Vratih — iz hvaležnosti;

5. Triglavsko koča na Kredarici (2515 m);

6. Triglavsko kapelo zraven;

7. povečana Triglavsko koča na Kredarici — hotel, ki se rentira.

Nadalje piše: »Imel sem več pravnih z Alpenvereinom, pa sem vselej zmagal. Sedaj smo nemške kočje zaplenili in sem sam uradni poverjenik, da blago (koče, rjuhe, posode) ne poskrijejo. Tako se svet obrača.« — Potem še piše, da je prizidal farovž, pa štalno in cerkev, ter da je dal leta 1916 napraviti v cerkvi na Dovjem nove orgle za 10 500 kron — in da je vse to tudi plačal.

Na koncu tega dopisa še navaja: »Zadnji čas sem spet komponiral štiri pesmi, dve posvetni in dve Marijini. Tri mi je že g. Foerster odobril, četrto (najlepšo), upam, bo tudi. Spanja potrebujem le štiri do pet ur. Par noči sem lahko tudi brez spanja, pa nisem nič utrujen. Pred šestimi leti sem tehtal 98 kil, sedaj 80 kil, pa sem zdrav kakor nikdar poprej, vesel in zadovoljen, posebno če nasprotnike zmagam ali če lepo petje in godbo slišim.«

V tem svojem obširnem dopisu tudi omenja: ko je bil v Trziču, je delal kot kaplan, katehet in šolski vodja ter vodil dva pevsko zbora, čevljarjskih pomočnikov in gosposkih sinov. Ko pa da je bil župnik na Dobravi (pri Kropi), je hodil prostovoljno spovedovat na Brezje kar 200-krat letno.

Aljaž je bil za svoje zasluge odlikovan z več državnimi odlikovanji. Prejel je red sv. Save IV. stopnje (16. 12. 1923) in red III. stopnje (7. 3. 1926).

Bil je častni član Učiteljskega društva okraja Radovljica (1891), Gebirgsvereina na Češkem (1895), Slovenskega planinskega društva (1899), Požarne brambe Dovje (1906), Glasbene matice v Ljubljani

(1909) in častni občan občine Dovje (1910). Najbolj znana njegova pesem je »Oj, Triglav, moj dom«. Kot slavnostno pesem jo je zložil ob otvoritvi Triglavske kočice na Kredarici. Bila je tiskana kot posebna priloga Planinskega vestnika avgusta 1896. leta.

Zato ni le naključje, da že nekaj let prebivalci Dovja in Mojstrane prvo majsko nedeljo posvečajo Aljaževemu spomenu.

Letos je bilo še posebno slovesno, saj so v župnišču na Dovjem odprli zbirko za Aljažovo spominsko sobo, ki jo bodo dopolnili. S to zbirko skušajo opozoriti imetnike kakršnih koli predmetov, slik, pisane ali česar koli iz Aljaževe dobe ali od Aljaževih del, da odstopijo za zbirko. Predvsem naj bi odstopili stvari, ki jim postajajo nepomembne in odvečne. Karkoli kdo ve o življenju in delu Jakoba Aljaža, naj bi sporočil.

Spominsko sobo na Dovjem bodo uredili do prihodnjega leta, ko bodo praznovali

stoletnico prihoda Jakoba Aljaža župnikovat na Dovje.

Spominska soba na Dovjem bo dopolnila že obstoječo Triglavsko planinsko zbirko — Triglavski muzej v Mojstrani, ki zaradi prostorske stiske ne more pokazati Aljaževega celotnega življenja in dela. Obe zbirki se bosta dopolnjevali in prikazali dokaj celovito Aljažovo prizadevanje za bit in obstoj slovenskega naroda predvsem do prve svetovne vojne. Postavili mu bodo tudi spomenik, za kar je imenovan poseben odbor.

Za to zamisel je pokazal polno razumevanje in zavzetost tudi sedanji župnik, tretji naslednik Jakoba Aljaža na Dovjem France Urbanija, ki je sam aktiven planinec in alpinist.

Spominska soba Jakoba Aljaža bo nov prispevek že obstoječim kulturnim spominskim obeležjem pomembnih kulturnih ustvarjalcev naše preteklosti v jeseniški občini.

O DIJAŠKEM PLANINSKEM DRUŠTVU »SKUTA« NA MARIBORSKI GIMNAZIJI

SKOZI MEGLO IN Z NAPORI K SONCU

PROF. DR. R. LESKOVAR

V aprilski številki PV sem bral, da nas je zapustil za SPD zaslužni član Milan Zinauer. Bil mi je prijatelj iz gimnazijskih let. Po lastni izjavi v PV je našel pot v planine prek v nadnaslovu navedenega društva. Ker dvomim, da danes sploh še kdo ve za obstoj tega društva, naj kot preostali poborniki »Skute« o njem na kratko poročam.

Seči moram nekoliko dalje nazaj. Izlet v Logarsko dolino in na Okrešelj poleti 1921. leta me je, 13-letnega, tako prevzel, da sem takoj začel po razredu, tretji gimnaziji, iskati somišljenika, planinskega tovariša. Našel sem ga v sošolcu Tonetu Krošlu. Sklenila sva, da že prihodnje velike počitnice obideva »vse« naše planine. Tako sva dva dni po zaključku šolskega leta, na Vidov dan 1922. leta, stopala proti Korošici. Leta 1922 je bila pomlad zapoznala, planine še močno zasnežene, vreme aprilsko, megla, rosa in sneg, turistov pa še ni bilo; obadva sva bila prava planinska zelenca. Edina orientacija so bile markacije in kašipoti, kolikor so moleli iz snega, in dijaški planinski koledarček s shematičnim prikazom poteka grebenov ter označbo poti z različnimi simboli, ki so označevali težavnostno stopnjo.

SNEŽENI KRST

Že na grebenu med Ojstrico in Planjavo se nama je zataknilo. Na zasneženem vrhu Babe sem skušal v špiralastem obhodu

vrha najti prihodnjo rešilno markacijo, pa je ni bilo. Koledarčkova karta je označevala pot kot »lahko«, speljano po južnem pobočju, ki povezuje Korošico s Kamniškimi sedlom. Morda ni tako daleč do nje? Začel sem se spuščati po neki špranji nizdol; poševne plošče so postajale navpične, veter je nosil ostre snežinke, pri tem zavijal neprijetno melodijo in me hitro premrazil. Obtičal sem sredi prepada, iz katerega so se valile megle in oblaki proti meni. Nič drugega ni kazalo kot iti nazaj k vrhu; pa še to ni bilo tako lahko. Ko sem prilezel čez rob vršne planote, me je Tone osuplo vprašal, zakaj da sem tako bled. Sram me je bilo priznati, kako me je bilo pravkar strah. Morala sva nazaj — čez Škarje in Grlo nazaj v Logarsko dolino in na Okrešelj.

Prihodnji zaplet sva doživela pod Skuto. Ob nespremenjeno slabem vremenu sva prek Turskega žleba in nad Podi prišla nekam do vznožja Skute, kjer pa ni šlo naprej. Strm, skoraj navpičen žleb, zaupan s snegom, nama je zaprl pot. Z združenimi močmi sva se končno le zrinila med skalo in snegom. Medtem se je začelo svetlikati. Ko sva stopila na vrh, se nama je za nekaj trenutkov prikazala v soncu vsa planinska lepota. Tisto leto sva bila prva, ki sva se vpisala v knjigo na Skuti. Skuta nama je bila kot darilo in obenem odškodnina za vso meglo in slabo vreme za nazaj in naprej. Tako naju ni globlje prizadelo, ko sva proti večeru prilezla do kočice, pa čeprav ni bila Češka kočica, h kateri sva nameravala, ampak Cojzova...